

1991-ci ildə müstəqilliyini elan edən Azərbaycan Respublikası erməni separatçıları tərəfindən özünə qarşı yürüdülmüş işğalçılıq siyasəti barəsində beynəlxalq təşkilatlara, o cümlədən, BMT-yə və dünya ölkələrinə müraciət etdi. 1992-ci ildə BMT-yə üzv olan Azərbaycan həmin quruma müraciətində Ermənistanın təcavüzkar siyasətinə münasibət bildirməyi və bu ölkənin işğalçılıq əməllərinin qarşısını almağı xahiş etdi.

El harayına can deyən şəhid

ELCAN

iradəsi gec-tez öz sözünü deyəcək, haqq-ədələti bərqərar edəcəkdilər...

İsti ocaqdan son gediş...

İnsan üçün ən isti, ən doğma yer, şübhəsiz ki, ata ocağıdır. Buradan uzaq düşən insan nə qədər maddi rifah içində yaşasa da, həmişə qəlbinin bir guşəsində nisgil olur. Sanki ruhu ata ocağına bağlı olaraq yaşayır.

Amma Vətən dediyimiz bir yer vardır ki, insan özünü orada heç vaxt sıxıntıda hiss etmir. Hamı öz yurd-yuvasını, el-obasını "Ana Vətən" deyər adlandırır. Görəsən, bunun sirri nədedir? Zənnimcə, övlad məhz anası ilə bir-birinə daha ülvü duyğularla bağlıdır. Bu duyğu fiziki yox, daxili-mənəvi olur. Yəqin dəyərli oxucularımız da bəzən hansısa bir ananın: "Ürəyim yaman sancdı, deyəsən balama nəşə olub", - dediyinə şahid olublar. Övladın başına arzuolunmaz bir iş gələndə ana bunu qəlbi ilə hiss edir. Axi, ana ilə övlad fiziki cəhətdən yüzlərlə kilometr uzaqlarda olsalar da, mənən sanki həmişə birlikdədirlər...

Hər bir oğul üçün müqəddəs saydığı əsas iki varlıq var: biri bioloji ana, digəri isə ana Vətən. Ana övladına necə can yandırarsa, övlad da o cür can yandırır. Qeyrətli oğul anası üçün özünü oda yaxır. Ana darda olanda övlad həтта canını belə verməyə hazır olur. Təki, anasının üzü gülsün!

Müqəddəs hədəflər uğrunda böyüməkdə olan Elcan Muradov 18 yaşını yenəcə tamamlamışdı. Oktyabr çağırışı üzrə səfərbərlik xidmətinə yollanmalı idi.

Hava sərin idi. Payız fəslə özünü göstərirdi. Bu gün Elcan Ana Vətəni qorumaq üçün yola çıxacaqdı. Sübh tezdən atası və dostları Emin, Etibarla birlikdə Gəncə şəhərində yerləşən İmamzadə ziyarətgahına getdi. Elə bir məkana ki, şəhər əhalisi oranı müqəddəs tuturdu.

İmamzadə ziyarətgah kompleksində Məhəmməd Peyğəmbərin nəvələrindən olan İmam Mə-

həmməd Baqirin oğlu İbrahimin məzarı yerləşir. İbrahim öz dövründə zülmə məruz qalan, haqqı əlindən alınan və təzyiqlər ucbatından Azərbaycanca pənah gətirən Allah dostlarından biri olub. Bizim diyarlarda ömür sürən bu nurani şəxs qədim Gəncə şəhərində də dünyaya göz yumub. İndi onun qəbri insanların ziyarətgah yerinə çevrilib. Şəhərdə belə bir ənənə var ki, çətin və məsuliyyətli iş arxasınca gedənlər, bəyənilməz işlərdən peşmançılıq çəkənlər bu mübarək yerə gəlir və Allahdan xeyirli aqibət diləyərək çoxlu dualar edirlər.

Elcan da böyüklərdən gələn bu ənənəyə görə İmamzadəyə gedir. Gedir ki, Rəbbi ilə razı-nyaz ələsin. Xeyirli aqibət diləsin. "Sandıq" adlanan yerə yaxınlaşıb gözlərini yumur və sanki doğulduğu bu şəhərdən son gedişini hiss edərək sidq ürəklə dua edir: "Allahım! Mən bu gün Vətənin müdafiəsinə yollanıram. İllərdir məhz bu anı gözləyirdim. Torpaq işğal altındadır. Səndən xeyirli aqibət diləyirəm. Məni dünya və axirətdə ən xoşbəxt insanlardan elə! Vətənə ləyaqətlə xidmət etməkdə mənə kömək ol!"

Namaz qılıb birbaşa səfərbərlik xidmətinə yollanır. Onu yola salmağa atası Eldəniz, qardaşı Rəsail (hamı "Bobu" deyir), nənəsi və dostu Emin gəlir. Şübhəsiz ki, bu, Elcanın diqqətindən yayınmır. Qəlbində bir az nisgil yaranır. Axi, bu qədər sevdiyi insanlar niyə onu yola salmağa gəlmir? Cəmi beş-üç nəfəri onunla vildələşməyə istəyir? Bir az doluxsunur. Amma dərhal özünü ələ alır. Çünki Elcan hamını təmənnəsiz, əvəzsiz olaraq sevirdi. O, ətrafına sevgi saçdı. Heç kəsdən bir sevgiyə qarşılıq gözləmədi. Bütün bunları zehmində canlandırıb gülümsünür. Onsuz da Gəncədəki son günü idi. Sanki bunu hiss edib doğma şəhərindən xoş xatirələrlə ayrılmaq istəyirdi.

Elcan hərbi xidmətdə olanda bir neçə dəfə onunla telefonla əlaqə saxlamışdım. Həmin danışıqların birində söhbət əsgərliyə yola salınma mərasimindən düşdü. Gileylənərək dedi:

- Bibioğlu, sözün açığı, bəzilərdən bir az incimişəm. Ay qardaş, hazırda ön cəbhədəyəm. Ölümle üz bəüz dayanmışam. Allahın işidir, bəlkə sağ qayıtmadım. Beş-üç adamdan başqa heç kəs məni yola salmağa gəlmədi.

- Qardaşım, sən Allah yolundasən. Vətənin müdafiəsi uğrunda aldığı hər nəfəs səni bir o qədər Allaha yaxınlaşdırır. Sən Füzulidə, yeni ön cəbhədə xidmət eləyirsən. Məncə, elə bununla qürur duymağın kifayətdir.

Söhbəti bu məcrada apararaq Elcanı fikrindən yayınmaq istəyirdim. O, niyyətini anlayıb gülümsədi:

- Yaxşı-yaxşı, başa düşdüm. Elə-belə söhbət di də eləyirəm - deyib mövzunu başqa istiqamətdə davam etdirdi...

Kitabı qələmə alanda şəhid Elcan Muradovun nə qədər dost-tanışı var, çalışdım ki, hamısı ilə əlaqə saxlayım. Namaz qılan dostlarından biri ilə söhbət edəndə öyrəndim ki, Elcan əsgərliyə gedən günü dostu Eminə deyibmiş ki, inşallah, sağ qayıtsa, birlikdə müqəddəs Məşhəd şəhərinə ziyarətə gedəcəklər. Təəssüf ki, şəhidin bu arzusu da həyata keçmədi. Amma Məşhəd şəhərində qəbri yerləşən İmam Rza ilə indi cənnətdə birlikdə olduğuna inanıram...

Elcan Muradovun da öz arzular dünyası, xəyallər aləmi vardı. Uşaqlıq illərindən qəlbində baş qaldıran min-min arzu, istək bir ünvanda qovuşurdu: Vətənə layiqli övlad olmaq, lazım gələrsə, onun yolunda canından keçmək! Elə bu ali, müqəddəs əməl onun ürəyini hər gün, hər an ülvü Vətən sevgisiylə alovlandırır, yeniyetməlik dövründə daha da kamilləşərək, düşüncələrinə hakim kəsilirdi. İllərsə onun taleyini əna uca məqama doğru aparmaqdaydı...

İndi zaman yetişmiş, Elcanın qarşısında öz ali

məqsədinə qovuşmaq üçün ilk qapı açılmışdı. Hərbi xidmətə yollanacağı az sonra. Bugünə qədər həyat yolunun bütün mərhələləri onu o ülvü məqama doğru aparıb pillələr idi. Bu pillələr hələ uşaqlıq illərindən başlamış, günbəgün bu amala yetişmək üçün ona güc-qüvvət vermişdi. İndi o günlər xoş xatirələrə çevrilmişdi. Sabahdan onun həyatında yeni səhifə açılırdı. Atası Eldəniz kişi çox qayğılı görünürdü. Ciyərparəsi ondan bir müddət ayrılacağı. Onun üçün hər gün bir ilə bərabər olacağı. Elcana həm ata, həm də ana əvəzi olan Eldəniz kişi bu ağır yükü öz çiyinlərində şərəflə, qürurla daşıyırdı. Çalışmışdı ki, Elcan heç nədən korluq çəkməsin, ehtiyac duymasın. Təhsilinə, təlim-tərbiyəsinə, davranışına həmişə məsuliyyətlə yanaşırdı. Bu yolda bacıları Aybəniz, Təranə və Zeynəb əllərindən gəldiyi qədər dəstək olurdular. Elcan onun həyatını yaşadacağı varis idi. O, Elcanı Vətən üçün layiqli övlad yetişdirmək arzusunda idi. Bütün istəkləri də bu amala bağlı idi. Sabahdan bu gənc yeniyetmə Vətən qarşısında imtahanə gedirdi. Böyüklərindən aldığı tərbiyə, saf əqidəsi, düşüncələri, arzuları bu imtahanə ələ-nib onun həyatını dəyişdirəcəkdilər.

Axşamdan başlayan görüş və söhbətlər, xeyir-dualar Elcanın qəlbində hər biri bir silinməz iz salırdı. Dostları Emin, Etibar, Meqi Eldəniz kişiye toxtaqlıq verir, Elcanın hərbi xidmətdə ona baş ucalığı gətirəcəyinə əminlik ifadə edirdilər.

İndi ata ilə oğul qarşı-qarşıya dayanmışdı. Eldəniz kişi onun əlindən tutmuşdu. Bir vaxt körpə ikən əlindən tutub qaldırığı Elcanın bu dəfə əlindən tutub uca əməl uğrunda xidmətə yollayır. Ata öyüdü ürəyində müqəddəs anda çevrilirdi: "Çalış ki, ləyaqətlə, kişi kimi xidmət edəsən, heç bir qorxu səni yoldan çəkəndirməsin. Xoş sorağını eşidək. İnşallah gələrsən, toyunu edirik".

(Ardı var)
Elvin ARIFOĞLU

(Yeddinci yazı)

(Əvvəlki ötən saylarımızda)

BMT-nin nümayəndə heyəti bu müraciətə əsaslanaraq regiona səfər etdi və bu barədə BMT Baş katibinə müvafiq məlumatlar verdi. BMT-nin Baş katibi isə münafiqşinin həllində ATƏT-in səylərini dəstəklədiyini və bu təşkilata müvafiq nəticələr əldə etmək üçün kömək göstərməyə hazır olduğunu bildirdi. Bu, artıq beynəlxalq ictimaiyyətin məsələyə soyuq münasibətinin ilk simptomları idi.

Torpaqları əlindən zorla alınan Azərbaycan təkrar-təkrar Birləşmiş Millətlər Təşkilatına müraciət etdi və nəticədə adıçəkilən qurum bizim lehimizə dörd qətnamə qəbul elədi:

1. 30 aprel 1993-cü ildə imzalanan 822 nömrəli qətnamə Kəlbəcərin işğalından sonra qəbul edilmişdir. Qətnamə bölgədəki hərbi əməliyyatlara son verməyə, erməni qoşunlarının Kəlbəcərdən və son dövrlərdə işğal etdiyi Azərbaycan torpaqlarından geri çəkilməsini tələb edirdi.

2. 29 iyul 1993-cü ildə imzalanan 853 nömrəli qətnamə bölgədəki hərbi əməliyyatlara son verməyi, erməni qoşunlarının Ağdamdan və son dövrlərdə işğal etdiyi Azərbaycan torpaqlarından geri çəkilməsini tələb edirdi. Qətnamə, həmçinin 822 sayılı qətnaməyə də əməl edilməsini tələb edirdi.

3. 14 oktyabr 1994-cü ildə imzalanan 874 nömrəli qətnamə atəşkəs imzalanmasını, hərbi əməliyyatları dayandıraraq erməni qoşunlarının son dövrlərdə işğal etdiyi

Füzuli (23 avqust 1993), Cəbrayıl (23 avqust 1993), Qubadlı (31 avqust 1993) və digər ərazilərdən geri çəkilməsini tələb edirdi. Qətnamədə, həmçinin, əvvəlki 822 və 853 sayılı qətnamələrə əməl edilməsi tələbi də öz əksini tapmışdı.

4. 12 noyabr 1993-cü ildə imzalanan 884 nömrəli qətnamədə tərəflər arasında yenidən hərbi əməliyyatların bərpası ilə nəticələnən atəşkəs pozulmaları qınanılır, Ermənistan Respublikasından ermənilərin qondarma respublika üzərindəki bütün təsir vasitələrindən istifadə etməsi istənilirdi. Qətnamədə hərbi əməliyyatların dərhal dayandırılması tələb edilir, son dövrdə işğal edilmiş Zəngilan rayonu da daxil olmaqla, digər rayonlardan erməni silahlı dəstələrinin çıxması tələb olunurdu. Sonda isə əvvəl qəbul edilmiş 822, 853 və 874 sayılı qətnamələrə əməl edilməsi tələb edilirdi.

BMT sadəcə bu qətnamələri verməklə kifayətləndi və münafiqşinin həlli istiqamətində konkret qətiyyətli addımlar atmadı. Beləliklə, müasir dövrimizin ən böyük təcavüz aktlarından biri - Azərbaycan Respublikası ərazisinin 20 %-i erməni silahlı qüvvələri tərəfindən işğala məruz qaldı.

Nüfuzlu beynəlxalq və regional təşkilatlar yalnız deklarativ xarakterli bəyannatlar verməklə kifayətləndilər. Bütün bunlar erməni təcavüzünün otuz ilə yaxın davam etməsinə şərait yaratmış oldu. Azərbaycan xalqı isə belə bir acınacaqlı fakt qarşısında qalsa da, heç vaxt torpaqlarının itirilməsi ilə barışmadı. Xalqımızın bu